

О.І. МАСЛАК, М.М. ОДИНЦОВ, Я.Ю. ЯКОВЕНКО, С.С. ЗАЙЦЕВ

ІНСТРУМЕНТАРІЙ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ СТРАТЕГІЧНИМ РОЗВИТКОМ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНУ

У статті розглянуто методологічні підходи до розв'язання проблем соціально-економічного розвитку регіонів. Досліджено механізм відтворювальних економічних процесів, що відбуваються на регіональних рівнях, стратегічне управління якими полягає у визначенні кількісних характеристик такого розвитку та оцінці особливостей впливу інвестиційних вливань в умовах реформованої української економіки. Запропоновані підходи до отримання кількісних оцінок мультиплікативних ефектів в сучасних умовах функціонування економіки. Для аналізу впливу внутрішніх капітальних інвестицій на відтворення економіки регіонів на основі стабілізації і зростання обсягів валового регіонального продукту проведено розрахунки виробничих і інвестиційних мультиплікаторів регіонів. Зокрема, доведено, що інструментами, здатними забезпечувати вирішення проблем ефективного управління стратегічним розвитком економіки регіонів є використання механізмів виробничого та інвестиційного мультиплікаторів задля оцінки впливу внутрішніх капітальних інвестицій на економічну динаміку розвитку регіону. За допомогою виробничих мультиплікаторів виявлено величину зміни ВРП при зростанні обсягу роздрібною торгівлі в регіоні. Розрахунки інвестиційних мультиплікаторів дали можливість виявити зміну виробничих мультиплікаторів та одночасно зміну ВРП за рахунок зростання капітальних інвестицій. Аналіз залежності формування рівня виробничих мультиплікаторів від інвестиційних мультиплікаторів вказав на механізм формування ВРП регіонів. В сучасній українській економіці склалася особлива закономірність, за якої в регіонах з переважанням у структурі економіки доданої вартості промисловості для стабілізації і подальшого зростання ВРП необхідний нижчий, ніж для регіонів сільськогосподарського напрямку розвитку, рівень інвестиційного мультиплікатора.

Ключові слова: валовий регіональний продукт, капітальні інвестиції, схильність до інвестування, виробничий мультиплікатор, інвестиційний мультиплікатор, структура доданої вартості регіону.

О.И. МАСЛАК, М.М. ОДИНЦОВ, Я.Ю. ЯКОВЕНКО, С.С. ЗАЙЦЕВ

ІНСТРУМЕНТАРІЙ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ СТРАТЕГІЧЕСКИМ РОЗВИТКОМ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНА

В статье рассмотрены методологические подходы к решению проблем социально-экономического развития регионов. Исследован механизм воспроизводства экономических процессов, происходящих на региональных уровнях, стратегическое управление которыми заключается в определении количественных характеристик такого развития и оценке особенностей влияния инвестиционных вливаний в условиях реформированной украинской экономики. Предложены подходы к получению количественных оценок мультипликативных эффектов в современных условиях функционирования экономики. Для анализа влияния внутренних капитальных инвестиций на воспроизводство экономики регионов на основе стабилизации и роста объемов валового регионального продукта проведены расчеты производственных и инвестиционных мультипликаторов регионов. В частности, доказано, что инструментами, способными обеспечивать решение проблем эффективного управления стратегическим развитием экономики регионов является использование механизмов производственного и инвестиционного мультипликаторов для оценки влияния внутренних капитальных инвестиций на экономическую динамику развития региона. С помощью производственных мультипликаторов определена величина изменения ВРП при росте объема розничной торговли в регионе. Расчеты инвестиционных мультипликаторов позволили выявить изменение производственных мультипликаторов и одновременно изменение ВРП за счет роста капитальных инвестиций. Анализ зависимости формирования уровня производственных мультипликаторов от инвестиционных мультипликаторов указал на механизм формирования ВРП регионов. В современной украинской экономике сложилась особая закономерность, при которой в регионах с преобладанием в структуре экономики добавленной стоимости промышленности для стабилизации и дальнейшего роста ВРП необходим уровень инвестиционного мультипликатора ниже, чем для регионов сельскохозяйственного направления развития.

Ключевые слова: валовый региональный продукт, капитальные инвестиции, склонность к инвестированию, производственный мультипликатор, инвестиционный мультипликатор, структура добавленной стоимости региона.

O.I. MASLAK, M.M. ODINTSOV, Y.Y. YAKOVENKO, S.S. ZAITSEV

TOOLS FOR THE EFFECTIVE MANAGEMENT OF STRATEGIC DEVELOPMENT OF THE REGIONAL ECONOMY

The article deals with the methodological approaches to solving problems of socio-economic development of regions. The mechanism of reproductive economic processes occurring at the regional levels as well as determining the quantitative characteristics of such development and assess the characteristics of the impact of investment infusions in the reformed Ukrainian economy were researched. Approaches to obtaining quantitative estimates of multiplier effects in modern conditions of economic functioning were offered. Calculations of production and investment multipliers of the regions were made in order to analyze the impact of domestic capital investment on the reproduction of the economy of the regions on the basis of stabilization and growth of gross regional product. In particular it was proved that the use of mechanisms of production and investment multipliers are the tools capable of solving the problems of effective management of strategic development of regional economies in order to assess the impact of domestic capital investment on the economic dynamics of the region. The magnitude of the change in GRP with increasing retail trade in the region was made with the help of production multipliers. Calculations of investment multipliers made it possible to detect a change in production multipliers and at the same time a change in GRP due to the growth of capital investment. Analysis of the dependence of the formation of the level of production multipliers on investment multipliers indicated the mechanism of formation of GRP regions. In the modern Ukrainian economy there is a need for a level of investment multiplier (lower than for the regions of agricultural development) for the stabilization and further growth of GRP because of the regions with a predominance of value added industry in the structure of the economy.

Key words: gross regional product, capital investment, propensity to invest, production multiplier, investment multiplier, regional value added structure.

Постановка проблеми. В умовах реформування національної економіки підвищуються вимоги до обґрунтованості і надійності шляхів економічного розвитку, а також

характеристики його параметрів. В цьому зв'язку досить гостро стає питання вибору методів та інструментарію оцінки управління відтворювальним процесом економічних потенціалів регіонів країни в залежності від вже сформованої структури формування доданої вартості регіону. Тобто необхідні методи, що дозволяють оперативно визначати можливості і недоліки економіки, виявляти наявні резерви з метою підвищення ефективності діяльності регіону. В якості інструментів, здатних забезпечувати вирішення проблем ефективного управління економікою регіонів пропонується використання механізмів виробничого та інвестиційного мультиплікаторів, що дають можливість отримувати оцінку впливу внутрішніх капітальних інвестицій на економічну динаміку розвитку регіону.

Актуальність дослідження. Одним із ключових напрямів реформування економіки стає пошук ефективних інструментів впливу процеси відтворення економіки регіонів. Наявність причинно-наслідкових зв'язків в економічних процесах обумовлюється існуванням ефекту мультиплікації, що полягає у впливі певних факторів на зміну результативних показників. Крім того, механізм мультиплікатора сам по собі є одним із важелів макроекономічного регулювання економічної політики на рівні держави і регіонів. Практичне застосування механізму мультиплікації дозволяє здійснити вибір найбільш прийнятних для регіону стратегічних орієнтирів розвитку, враховуючи його специфіку та можливі ризики. Попри те, що існує необхідність удосконалення системи управління стратегічним розвитком регіону, в сучасний період використання мультиплікаторів для оцінки регіональної ефективності діяльності не користуються достатньою увагою і стримується в дослідженнях українських науковців з причини недостатнього теоретичного та прикладного його обґрунтування. Якраз це обумовило актуальність пропонованого дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розробка концепції мультиплікатора розроблялася відомими економістами, особливо з яких слід відмітити таких учених як Е. Домар [1], А. Хансен [2], Р. Кан [3], Д. Хікс [4], які досліджували умови виникнення та протікання мультиплікативних ефектів в економіці. Проблеми оцінки мультиплікативних ефектів досліджували Й. Шумпетер [5], Є. Балацький [6], А. Аганбегян [7], Л. Борщ [8], Н. Третяк [9], О. Західна [10]. Разом з тим залишаються недослідженими питання впливу на економіку регіонів взаємозв'язку виробничого і інвестиційного мультиплікаторів.

Мета статті полягає у розвитку методології стратегічного управління регіональними економічними системами завдяки побудові економічної моделі, що описує процес мультиплікативного впливу внутрішніх капітальних інвестицій на стабілізацію і зростання ВВП з

урахування сформованої структури доданої вартості регіонів.

Основні результати дослідження. Стабілізація та підвищення економіки регіонів і в цілому України вимагає дослідження механізму відтворювальних економічних процесів, що відбуваються на регіональних рівнях. Якраз створення умов для стійкого розвитку стає стимулом для регіональних відтворювальних процесів і сприяє підвищенню конкурентоспроможності регіональних економічних систем. Разом з тим слід відмітити, що інвестиційна діяльність в ряді регіонів країни має стихійний характер і не проводиться виходячи із пріоритетності провідних галузей регіону. Характер інвестування, що не враховує мультиплікативні ефекти інвестицій стає причиною диспропорційності структури економічної системи окремих регіонів. При цьому в ряді регіонів країни збережена розвинута інфраструктура і достатній ресурсний потенціал для реконструкції і оздоровлення інвестиційного клімату з метою формування стратегії стійкого економічного розвитку. Для проявлення мультиплікативних ефектів в економічних системах регіонів необхідні початкові імпульси, причому джерелами виникнення цих ефектів повинні стати їх внутрішні ресурси.

Для безпосереднього опису розрахунків мультиплікаторів опишемо деякі ключові визначення. **Мультиплікатор в економіці** – чисельний коефіцієнт, що показує, у скільки разів зміняться результативні показники розвитку економіки при зростанні інвестицій або виробництва в аналізованому виді діяльності. В межах економічного аналізу можуть розрізнятися **виробничі і інвестиційні мультиплікатори**.

Мультиплікативний ефект – множення мультиплікатора на зміну обсягу виробництва, інвестицій і інших характеристик галузі. Відображає ефект від збільшення показників в аналізованому виді діяльності з урахуванням його внеску в економічну діяльність [4], [5], [6], [7], [11].

З наведених визначень видно, що більша величина мультиплікатора не завжди однозначна високому мультиплікативному ефекту. Галузі регіональної економіки мають різну вагу в сумарних показниках валового виробництва, зокрема обсягу роздрібної торгівлі або доданої вартості, що формують валовий регіональний продукт. Таким чином, при рівних темпах зміни динаміки виробництва номінальне збільшення виробництва в різних видах діяльності можуть суттєво відрізнятися. Наприклад, відсоткове зростання у приладобудуванні значно вище, ніж у добувній промисловості. Це значить, вид діяльності, що має високий коефіцієнт мультиплікатора, але при цьому має відносно нижчу вагу в економіці, повинен мати нижчий мультиплікативний ефект у порівнянні з більш значною галуззю. Теорія мультиплікатора є однією з основних теорій макроекономіки. Вона широко використовується рішень по розвитку

багатьох країн. В той же час, подібно до теорії відносності у фізиці, вона часто ігнорується для вирішення прикладних задач.

Зважаючи на чисельні позитивні і негативні наукові концепції щодо впливу мультиплікаторів на

економіку на основі наявної на даний час офіційної статистики розраховано виробничий і інвестиційний мультиплікатори та вплив кожного з них формування валового регіонального продукту (ВРП) регіонів України (табл. 1).

Таблиця 1 – Формування виробничого мультиплікатора в регіонах України (млн. грн)

	ВРП		Обсяг реалізованої продукції		Схильність до відтворення		Виробничий мультиплікатор	
	2014	2018	2014	2018	2014	2018	2014	2018
Україна	2983882	3560596	901924	930629	0,30	0,26	1,42	1,35
Вінницька	92427	111498	29264	25658	0,32	0,16	1,47	1,30
Волинська	51972	60448	21476	16344	0,41	0,14	1,69	1,37
Дніпропетровська	313830	369468	80419	85303	0,26	0,23	1,35	1,30
Донецька	166604	192296	64698	29153	0,39	0,15	1,64	1,18
Житомирська	61470	77110	23250	23593	0,38	0,30	1,61	1,42
Закарпатська	43043	52445	20213	21897	0,47	0,42	1,89	1,72
Запорізька	130377	147076	41932	38638	0,32	0,26	1,47	1,35
Франківська	63850	78443	27419	22300	0,43	0,28	1,75	1,39
Київська	157043	198160	43575	64917	0,28	0,33	1,39	1,49
Кіровоградська	53031	64436	18022	16622	0,34	0,26	1,52	1,35
Луганська	30285	35206	19750	8237	0,65	0,23	2,86	1,30
Львівська	147404	177243	45752	57825	0,31	0,33	1,45	1,49
Миколаївська	69371	79916	23448	22555	0,34	0,28	1,52	1,39
Одеська	149530	173241	60670	69197	0,40	0,40	1,67	1,67
Полтавська	150904	174147	26399	30929	0,17	0,18	1,20	1,22
Рівненська	48836	56842	19652	17360	0,40	0,30	1,67	1,43
Сумська	56530	68489	19190	19465	0,34	0,28	1,52	1,39
Тернопільська	40747	49133	16737	13083	0,41	0,27	1,69	1,37
Харківська	187454	233321	71733	72518	0,38	0,31	1,61	1,45
Херсонська	47868	55161	21208	21739	0,44	0,39	1,78	1,64
Хмельницька	63882	75646	22286	20566	0,35	0,27	1,54	1,37
Черкаська	73176	93315	23994	22495	0,33	0,24	1,49	1,32
Чернівецька	28591	33903	14637	15170	0,51	0,45	2,04	1,82
Чернігівська	56672	70624	18422	17973	0,32	0,25	1,47	1,33
м. Київ	357377	833069	127778	177101	0,36	0,21	1,56	1,26

З розрахунків виробничого мультиплікатора видно, за період з 2014 до 2018 року як у цілому по країні так і у переважній частині регіонів, незважаючи на зростання показників ВРП і обсягів реалізованої продукції, відбулося значне скорочення цього показника. У цей же час сумарний економічному потенціал підприємств Київської, Львівської, і Полтавської областей вдалося зберегти хоча із незначними (2 – 7 %) темпи зростання ВРП за рахунок збільшення обсягів роздрібною торгівлі.

За теоретичними постулатами та науковими і прикладними висновками багатьох дослідників

основою зростання економіки країн і регіонів вважаються інвестиційні вливання. Зокрема Й. Шумпетер підкреслював, що фактори виробництва майже завжди діють одночасно. Тому і інвестиційні процеси повинні здійснюватися одночасно з наявними факторами, а відносини інвестиційної активності економічних суб'єктів повинні розвиватися практично одночасно з нарощуванням всіх видів ресурсів. На основі існуючої апробованою багатьма дослідниками методики розраховано за 2014 р. та 2018 р. інвестиційний мультиплікатор регіонів України (табл. 2).

Таблиця 2 – Формування мультиплікатора інвестицій в регіонах України (млн. грн.)

	ВРП		Капітальні інвестиції		Схильність до інвестування		Інвестиційний мультиплікатор	
	2014	2018	2014	2018	2017	2018	2017	2018
Україна	1586915	3560596	219420	578726	0,14	0,16	1,16	1,19
Вінницька	43919	111498	5675	17627	0,13	0,16	1,14	1,19
Волинська	24195	60448	3390	8686	0,15	0,14	1,16	1,16
Дніпропетровська	176540	369468	20357	60289	0,14	0,16	1,16	1,19
Донецька	119983	192296	13155	26979	0,11	0,14	1,11	1,16
Житомирська	29815	77110	2905	8742	0,10	0,11	0,14	1,12
Закарпатська	24120	52445	2639	7501	0,11	0,14	1,15	1,16
Запорізька	65968	147076	7035	15732	0,12	0,11	1,14	1,12
Івано-Франківська	37643	78443	6837	9394	0,18	0,12	1,18	1,14

Київська	79561	198160	19653	40713	0,25	0,20	1,28	1,25
Кіровоградська	28758	64436	3122	7181	0,11	0,11	1,16	1,12
Луганська	31393	35206	5223	3219	0,17	0,09	1,12	1,10
Львівська	72923	177243	9555	28996	0,13	0,16	1,20	1,19
Миколаївська	35408	79916	3771	10099	0,11	0,13	1,19	1,15
Одеська	74934	173241	9361	23788	0,12	0,14	1,18	1,16
Полтавська	69831	174147	8828	18637	0,13	0,11	1,12	1,12
Рівненська	28724	56842	2805	7228	0,10	0,13	1,14	1,15
Сумська	30397	68489	2798	7550	0,09	0,11	1,14	1,12
Тернопільська	21676	49133	2590	8375	0,12	0,17	1,21	1,20
Харківська	96596	233321	8032	23551	0,08	0,10	1,12	1,11
Херсонська	23250	55161	2208	8853	0,09	0,16	1,18	1,19
Хмельницька	32162	75646	4078	11275	0,13	0,15	1,20	1,18
Черкаська	38466	93315	3262	11110	0,08	0,12	1,12	1,14
Чернівецька	15049	33903	1687	3721	0,11	0,11	1,12	1,12
Чернігівська	28156	70624	2621	8971	0,09	0,13	1,15	1,15
м. Київ	357377	833069	67833	200308	0,19	0,24	1,23	1,32

Як видно з розрахунків, якщо виробничий мультиплікатор за період з 2014 р. до 2018 р. зростав лише в Київській, Полтавській і Львівській областях, то зростання інвестиційного мультиплікатора за ці ж роки відбувалося у Вінницькій, Волинській, Дніпропетровській, Закарпатській, Херсонській, Черкаській областях. Зріс цей показник також у цілому по Україні.

Для виявлення рівня виробничого мультиплікатора здатного впливати на стабілізацію обсягів роздрібної торгівлі та не допускати її зменшення нами проведено розрахунок рівня інвестиційного мультиплікатора, що забезпечує рівень виробничого мультиплікатора величиною не менше одиниці (табл. 3).

Таблиця 3 – Залежність виробничого мультиплікатора від мультиплікатора інвестицій

	Мультиплікатор виробничий			Мультиплікатор інвестиційний			Рівень зростання, %	Відхилення від досягнутого, %
	2014	2018	у % до 2014	2014	2018	у % до 2014		
Україна	1,42	1,35	95	1,16	1,19	102	105	3
Вінницька	1,47	1,30	88	1,14	1,19	104	114	10
Волинська	1,69	1,37	81	1,16	1,16	100	123	23
Дніпропетровська	1,35	1,30	96	1,16	1,19	102	104	2
Донецька	1,64	1,18	72	1,11	1,16	104	138	34
Житомирська	1,61	1,42	88	1,14	1,12	98	114	6
Закарпатська	1,89	1,72	91	1,15	1,16	101	110	9
Запорізька	1,47	1,35	92	1,14	1,12	98	109	10
Івано-Франківська	1,75	1,39	96	1,18	1,14	97	104	7
Київська	1,39	1,49	107	1,28	1,25	98	100	2
Кіровоградська	1,52	1,35	89	1,16	1,12	96	112	16
Луганська	1,86	1,30	70	1,12	1,10	98	143	45
Львівська	1,45	1,49	103	1,20	1,19	99	100	1
Миколаївська	1,52	1,39	91	1,19	1,15	97	110	3
Одеська	1,67	1,67	100	1,18	1,16	98	100	2
Полтавська	1,20	1,22	102	1,12	1,12	100	100	0
Рівненська	1,67	1,43	86	1,14	1,15	101	116	15
Сумська	1,52	1,39	91	1,14	1,12	98	110	2
Тернопільська	1,69	1,37	81	1,21	1,20	99	123	24
Харківська	1,61	1,45	90	1,12	1,11	99	111	12
Херсонська	1,78	1,64	92	1,18	1,19	101	109	8
Хмельницька	1,54	1,37	89	1,20	1,18	98	112	14
Черкаська	1,49	1,32	88	1,12	1,14	102	114	12
Чернівецька	2,04	1,82	89	1,12	1,12	100	112	12
Чернігівська	1,47	1,33	90	1,15	1,15	100	111	11
м. Київ	1,56	1,26	81	1,23	1,32	107	123	16

Розрахунки засвідчують, що рівень інвестиційного мультиплікатора в Полтавській, Львівській, Дніпропетровській, Сумській, Одеській і Миколаївській областях лише на 2 – 3 відсотки відрізняється від необхідного рівня виробничого мультиплікатора, здатного стабілізувати розвиток

економіки регіонів. В решті областей рівень інвестиційного мультиплікатора не забезпечує рівня виробничого мультиплікатора, що забезпечує зростання ВВП регіону. Тобто показники виробничого і інвестиційного мультиплікаторів забезпечують зростання валового регіонального

продукту лише при певному обсягу капітальних інвестицій. Виникає проблема виявлення механізму формування рівнів мультиплікаторів, які забезпечують забезпечення зростання ВРП регіонів, що становлять основу формування ВРП країни.

Для виявлення даної проблеми нами проведено аналіз впливу показників зростання виробничого і інвестиційного мультиплікаторів на обсяги валового регіонального продукту регіонів у залежності від структури формування їх економіки за доданою вартістю (табл. 4).

Таблиця 4 – Вплив мультиплікатора інвестицій на економіку регіонів в залежності від структури доданої вартості

Області	% доданої вартості в економіці регіону		Відхилення мультиплікатора інвестицій від показника зростання, %	Зростання інвестиційного мультиплікатора, разів	Зростання ВРП, разів
	Промисловість	Сільське господарство			
Полтавська	44,6	16,3	0	1,8	2,5
Дніпропетровська	43,7	6,7	2	2,6	2,1
Сумська	21,5	22,1	2	2,6	2,2
Львівська	14,4	9,4	1	2,4	2,4
Одеська	9,9	10,6	2	2,2	2,3
Миколаївська	14,7	21,3	3	2,8	2,2
Житомирська	20,3	20,5	6	2,9	2,6
Франківська	18,2	12,7	7	2,7	2,1
Кіровоградська	18,3	29,7	8	2,5	2,2
Закарпатська	16,2	14,8	9	2,8	2,2
Запорізька	31,6	11,8	10	2,4	2,2
Вінницька	14,5	28,7	10	3,5	2,5
Волинська	12,8	18,0	10	3,4	2,5
Харківська	21,0	11,9	12	2,9	2,5
Черкаська	21,2	25,9	12	3,6	2,4
Чернігівська	18,9	24,8	12	5,4	2,5
Чернівецька	5,9	22,2	12	2,2	2,2
Хмельницька	14,0	26,6	14	2,9	2,4
Херсонська	10,8	31,5	14	3,9	2,4
Рівненська	13,9	17,6	15	2,9	2,0
Київська	17,2	15,2	16	1,4	1,3
Тернопільська	11,9	26,8	24	4,1	1,2
Україна	19,8	11,7	7	2,6	1,2

Дані таблиці 4 відображають

чітку закономірність, при якій в регіонах з переважанням у структурі створеної доданої вартості галузей промисловості необхідні значно нижчі рівні інвестиційних мультиплікаторів, ніж у тих, де більша маса доданої вартості формується сільським господарством. Зокрема, на зростання ВРП Полтавської з 2014 р. по 2018 р. в 2,5 разів, де у структурі доданої вартості промисловість становить 44,6 і сільське господарство 13,5%, необхідно було при ідентичних цінових умовах збільшити рівень інвестиційного мультиплікатора в 1,8 разів. При тих же умовах в Дніпропетровській області зі 43,7 % промисловості і 6,7 % сільського господарства для зростання ВРП в 2,1 разів інвестиційний мультиплікатор повинен зрости в 2,6 разів. Відповідно у Вінницькій області ці показники повинні бути 2,5 та 3,5; Черкаській – 2,4 та 3,6; Тернопільській – 1,2 та 4,1; Чернігівській – 2,5 та 5,4. Ці показники чітко відображають тенденцію, згідно з якою в регіонах з переважанням у структурі доданої вартості галузі промисловості для відтворення економічної системи в напрямку зростання необхідні значно менші інвестиційні впливання, ніж в регіонах сільськогосподарського напрямку розвитку.

Висновки. Виступаючи самостійним інструментом управління економічним розвитком регіонів, виробничі та інвестиційні мультиплікатори дають можливість на основі розрахунків виявляти вплив виробничого мультиплікатора на формування обсягів роздрібної торгівлі в регіонах та опосередкований вплив інвестиційних мультиплікаторів на формування рівнів виробничих мультиплікаторів. В результаті взаємодії мультиплікаторів зростають обсяги роздрібної торгівлі, що стають основою зростання ВРП регіонів. Виробничі і інвестиційні мультиплікатори, що застосовуються у відповідності до структури економіки регіонів за доданою вартістю дають можливість спрямовувати інвестиційні впливання в напрямку реального зростання ВРП. Отримані результати можуть застосовуватися для визначення конкретних масштабних інвестиційних впливань при моделюванні параметрів і векторів розвитку економіки регіонів та країни.

Список літератури

1. Domar E. Expansion and Employment. *American Economic Review*, 1947, no 37, pp. 34 – 55.
2. Hansen A.N. Monetary theory and fiscal policy. New York: McGraw-Hill Book company, Inc., 1949. 252 p.

3. Kahn R.F. The Relation of Home Investment to Unemployment. *Economic Journal*, 1931, vol. 41, pp. 173 – 198.
4. Hicks J.R. A Contribution to Theory of the Trade Cycle. Oxford, 1950. 252 p.
5. Балацкий Е.В. Комментарии к кейнсианской концепции мультипликатора // *Мировая экономика и международные отношения*, 2000, № 1, с. 61 – 64.
6. Аганбегян А.Г. Инвестиции как архимедов рычаг экономики // *Деловой мир*. – 1995. - № 2.
7. Західна О.Р., Патицька Х.О. Визначення потенціалу інвестиційних проєктів та конкурентних переваг регіону на основі ефекту мультиплікації / О.Р. Західна, Х.О. Патицька // *Ефективна економіка*. № 8, 2014. С. 4 – 6.
8. Шумпетер Йозеф. Теория экономического развития.–М.: Директмедиа Паблшинг, 2008. – 401 с.
9. Борщ Л.М. Инвестування: теорія і практика / Л. М. Борщ. – К.: Знання, 2005. – 470 с.
10. Третьак Н.М. Фактори формування інвестиційного клімату в Україні / Н.М. Третьак // *Фінансовий простір*. – № (11) – 2013. – С. 165 – 170.
11. Коциски Д. Экономическая оценка инновационного потенциала. Монография / Под ред. проф. П. Г. Перервы и проф. Д. Коциски // *Харьков-Мишкольц : НТУ „ХПИ”, Мишкольц, техн.ун-т. – 2008. – 170 с.*
4. Hicks J.R. A Contribution to Theory of the Trade Cycle. Oxford, 1950. 252 p.
5. Balatsky E.V. *Kommentarii k keynsianskoy kontseptsii mul'tiplikatora* [Comments on the Keynesian concept of the multiplier] // *Mirovaya ekonomika i mezhdunarodnyye otnosheniya* [World economy and International Relations], 2000, no. 1, p. 61 – 64.
6. Aganbegyan A.G. *Investitsii kak arkhimedov rychag ekonomiki* [Archimedes' investment lever of the economy] // *Delovoy mir* [Business world] – 1995. – Vol. 2
7. O.P. Zahidna, H.O. Patytska. *Vyznachennya potentsialu investytsiynykh proektivta konkurentnykh perevah rehionu na osnovi efektu mul'typlikatsiyi* [Determining the potential of investment projects and competitive advantages of the region on the basis of the multiplication effect] // *Efektivna ekonomika* [Effective economy]. Vol. 8, 2014. pp. 4 – 6.
8. Schumpeter J. The theory of economic development. –Moscow, Directmedia Publishing, 2008. - 401 p.
9. Borsch L M. *Investuvannya: teoriya i praktyka* [Investing: theory and practice], Kyiv, Znannya, 2005. – 470 p.
10. Tretyak N. M. [Factors of investment climate formation in Ukraine], *Finansovyy prostir* [Financial space], Vol. 11, 2013. - pp. 165 -170.
11. Kocziszki D. *Ekonomicheskaya oценка innovacionnogo potentsiala*. Monografiya [Economic assessment of innovation potential]/ Pod red. prof. P. G. Perervy i prof. D. Kocziszky // *Kharkov-Miskolc : NTU „KhPI”, Miskolc, tehn.un-t. – 2008. – 170 p.*

References (transliterated)

1. Domar E. Expansion and Employment. *American Economic Review*, 1947, no 37, pp. 34 – 55.
2. Hansen A.N. Monetary theory and fiscal policy. New York: McGraw-Hill Book ompany, Inc., 1949. 252 p.
3. Kahn R.F. The Relation of Home Investment to Unemployment. *Economic Journal*, 1931, vol. 41, pp. 173 – 198.

Надійшла (received) 03.11.2020

Відомості про авторів / Сведения об авторах / About the Authors

Маслак Ольга Іванівна (Маслак Ольга Іванівна, Maslak Olga) – доктор екон. наук, професор, зав. кафедри економіки Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського; м. Кременчук, Україна; ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6793-4367>; e-mail: oimaslak2017@gmail.com

Одінцов Михайло Максимович (Одинцов Михаил Максимович, Odintsov Mikhail Maksimovich) – доктор екон. наук, професор, професор кафедри економіки Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського; м. Кременчук, Україна; ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1737-2711>; e-mail: odinsov40@ukr.net

Яковенко Ярослава Юрійвна (Яковенко Ярослава Юрьевна, Yakovenko Yaroslava Yuriivna) – асистент кафедри економіки Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського; м. Кременчук, Україна; ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5042-2701>; e-mail: yaroslavayakovenko@gmail.com

Зайцев Сергій Сергійович (Зайцев Сергей Сергеевич, Zaytsev Serhiy Serhiyovych) – аспірант кафедри економіки, Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського; м. Кременчук, Україна; ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8494-533X>; e-mail: serhiy_zaytsev@ukr.net